

FAMILIE(VERHOUDINGEN)

April 2011

Inleiding door : Saskia Peters

Film : A woman under the influence

U gaat vanavond kijken naar een heftige film waarbij uw uithoudingsvermogen op de proef wordt gesteld. Als u dacht een gezellig, rustig avondje uit te zijn, kunt u dat vergeten. De film roept allerlei heftige emoties op: je voelt je opgejaagd, je wil jezelf afsluiten, je voelt je treurig, je verlangt naar rust. Films moeten niet vermaken maar wakker schudden, aldus Cassavetes!

A woman under the influence is een film uit 1974 van de Amerikaanse acteur en regisseur, John Cassavetes. Zijn voorouders waren emigranten uit Griekenland. Hij leefde van 1929-1989. Tot 1960 was hij een 2derangs acteur, later speelde hij een hoofdrol in de film Rosemary's baby, waarbij hij de echtgenoot van Rosemary gespeeld door Mia Farrow was.

Cassavetes wordt gezien als een Amerikaans onafhankelijke filmmaker (in de tijd van de nouvel vague in Frankrijk). Hij koos niet voor de formaliteit van de studioproducties. Hij toont ons het tumult van het leven dat ononderbroken doorgaat en waar we even een inkijkje in krijgen. Cassavetes heeft zelf ook een tumultueus leven gehad, was eigenwijs en opvliegend, en wilde zich door niemand de wet laten voorschrijven. Hij paste niet in een studiosysteem. Hij rookte en dronk mateloos en is op 59 jarige leeftijd gestorven aan een lever cirrose. Na voltooiing van de film wist hij geen distributiemaatschappij te interesseren voor zijn film, maar op aandringen van Martin Scorsese, werd de film toch vertoond in de bioscopen. Mede om budgettaire redenen liet hij zijn familieleden en vrienden in de film de rollen spelen: zijn eigen vrouw Gena Rowlands speelt Mabel Longhetti, zijn beste vriend, Peter Falk (bekend van inspecteur Colombo) speelt haar echtgenoot Nick Longhetti, zijn Moeder speelt de Moeder van Nick en zijn schoonmoeder, de moeder van Mabel (Gena), speelt in de film ook de rol van schoonmoeder

De film gaat over een echtpaar Nick en Mabel Longhetti met hun 3 kinderen, Angelo, Tony en Maria. Nick is bouwvakker en bestrijdt o.a. lekkages: je ziet hem in het begin van de film met collega's door het water waden waarbij het pianospel vals klinkt. Een mooi beginshot: de overstroming als metafoor voor het overspoeld worden door emoties bij hem en zijn vrouw en het valse pianospel als beeld van de schijnbare harmonie die verstoord raakt. We zien daarna zijn zeer nerveuze vrouw die haar kinderen naar haar moeder laat gaan om een liefdesnacht met Nick te hebben. Haar eerste woorden zijn: No Yelling. Opmerkelijk in deze film vol geschreeuw. Ze verliest haar schoen en hiermee zie je mooi hoe nerveus ze is. Ze kan eigenlijk niet zonder kinderen en man. Nick heeft nog een spoedklus en kan daardoor niet naar huis. Hij durft haar niet te bellen, omdat hij bang is voor haar reactie. Er is dan een rustig, maar onheilspellend, moment in de film waarbij Mabel, alleen gelaten, rokend en teveel drinkend, magische gebaren maakt naar de hoeken van de kamer alsof ze het komend onheil wil bezweren?

Wanneer je het alleen over de psychopathologie van Mabel zou hebben doe je de film tekort. Het is een film over relaties en over gevoelens en dan vooral over hoe er met gevoelens of affecten wordt omgegaan. Thema van vanavond is familieverhoudingen. Ik wil een poging doen om naar de familierelaties in deze film te kijken waarbij ik eerst een situering van de film in de tijd wil geven, daarna een poging doe tot gezinstaxatie en tenslotte u enige theorie over affectregulatie en gemarkeerd spiegelen wil meegeven .

Allereerst wil ik de film situeren in de tijd. 1974 was de tijd van de antipsychiatrie. U kent vast nog Wie is van hout, van Jan Foudraïne uit 1971. De antipsychiatrie was een tegenbeweging tegen de toen gangbare psychiatrische methoden die eerder zouden dienen om afwijkende meningen in de maatschappij te onderdrukken. Volgens de antipsychiatrie worden vooral de invloed van de omgeving en de familieverhoudingen (bijvoorbeeld de positie van huisvrouwen als Mabel) als oorzaken van psychiatrische stoornissen gezien .

Dan de gezinstaxatie: Wat voor gezin zien we? Het gaat om een op zich liefdevol maar zeer chaotisch en dysfunctioneel, gezin met 3 kinderen in de basisschoolleeftijd .

Er zijn geen duidelijke grenzen tussen ouders en kinderen. Mabel lijkt wel kind met de kinderen en ook Nick biedt te weinig grenzen en houvast.

Op de badkamerdeur staat een bord "Private". Er is nauwelijke privé-ruimte fysiek (geen eigen kamer voor Mabel en Nick , het ouderlijk bed in de eetkamer) maar ook psychisch. Er is geen autonomie. Het echtpaar reageert heel sterk op elkaar: als de een beweegt, beweegt de ander onmiddellijk mee. Er lijkt angst voor alleen-zijn, voor de stilte, die als "leegte" gevoeld wordt? Tell me what you want me to be, zegt Mabel tegen Nick, I can be anything? Mabel lijkt wanhopig te verlangen naar gezien en gewaardeerd worden en probeert krampachtig haar best te doen om de ander te "pleasen".

Mabel zegt tegen de kinderen: I hope you children never grow up. I never did anything in my life, except I made you! Mabel heeft de kinderen nodig om haar eigen "leegte te vullen.. Ze kan niet zonder ze. In analytische termen zouden we zeggen: de kinderen zijn een narcistisch verlengstuk van de moeder.

Het grote probleem in dit gezin is wat we noemen de affectregulatie. Affectregulatie verwijst naar het vermogen om emoties te herkennen, die te ervaren en om de intensiteit van een emotie te veranderen als dat nodig is. Deze ouders reageren op elkaar en op de kinderen op een te heftige en onvoorspelbare manier wanneer hun eigen angst of frustratie te groot wordt. Bij zowel Mabel als bij Nick kan dit leiden tot verlies van impulscontrole: ze hebben zichzelf niet meer in de hand. Ze schreeuwen heftig tegen elkaar, Mabel snijdt zichzelf, Nick gebruikt fysiek geweld. Het zijn ouders die niet goed instaat zijn zichzelf, elkaar en de kinderen te kalmeren.

Even wat theorie over het ontstaan van affectregulatie :

Observatiestudies van de ouder -baby relatie maken duidelijk hoe belangrijk het is dat de baby door de ouder geholpen wordt om niet overweldigd te worden door de **intensiteit** van een affectieve stimulus. Een baby kan bv schrikken als hij te plotseling en te bruusk uit zijn wiegje wordt getild. De heftigheid van het affect van de ouder kan hem aan het huilen maken. De baby leert in het eerste half jaar

van zijn leven lust van onlust (dit zijn de eerste affecten) te onderscheiden. Juist een kalme positieve affectieve toestand is voor een baby noodzakelijk om zich te ontwikkelen. Deze regulatie is nodig om de vroegste affecten als aangenaam te ervaren. Wanneer er een te hoge intensiteit van affecten is dan raakt de baby overspoeld en dan wordt alles onlustvol, zelfs de op zich aangename gevoelens .

Voor het reguleren van de emoties is naast het optimaal houden van het niveau van opwinding, ook het betekenis geven aan gevoelens van de baby door de ouder cruciaal. Belangrijk is dat ouders de gevoelens van het kind “gemarkeerd kunnen spiegelen”: dwz dat een ouder het gevoel van de baby teruggeeft als een eigen gevoel van de baby. Dit kan de ouder doen door het gevoel van de baby te benoemen (ach was je zo geschrokken?) en daar een ander gevoel aan toe te voegen bijv sussende toon.. (zonder dat de ouder zelf angstig of boos wordt) Via dit gemarkeerd spiegelen leert het kind zijn emoties te herkennen , te benoemen en deze te onderscheiden van die van de ander .Door verinnerlijking van deze functie van de ouders leren kinderen deze functie zelf te vervullen. Dit noemen we zelfregulatie.

Verstoringen zorgen ervoor dat kind en later de volwassene voor de regulatie van zijn/haar affecten afhankelijk blijft van de ander en nauwelijks gebruik kan maken van zelfregulatie. Stoornissen in de vroege affectregulatie worden momenteel beschouwd als een zeer belangrijke factor in het ontstaan van latere psychopathologie.

Terug naar de film: Nick en Mabel proberen geforceerd een scenario van happiness in stand te houden. De wens tot harmonie is er , maar het lukt niet om deze te handhaven. Mabel heeft grote psychische problemen maar Nick kan niet stilstaan bij de moeilijkheden : we houden van elkaar, maak je niet ongerust zegt hij . Hij maakt zich wel ongerust, maar reguleert zijn angst door zich te sussen met deze bezwering

De zelf- en affectregulatie van Mabel en Nick schieten ernstig te kort . Er is geen opvang bij de ander voor de heftige emoties, er is geen spiegelen van gevoel laat staan gemarkeerd! De heftigheid van de een roept bij de ander nog meer heftigheid op en de balans raakt totaal verstoord. Ook hun ouders en de psychiater Zepp, dragen

eerder bij tot een toenemend arousalniveau. Alleen de kinderen proberen hun ouders te reguleren ipv andersom.

De moeder van Mabel verleent praktische steun, neemt de kinderen mee naar haar huis, maar informeert nergens naar hoe Mabel zich voelt, helpt haar kleinkinderen niet met hun verwarring, en reguleert niets van de emoties van haar dochter of haar kleinkinderen. De moeder van Nick heeft last van het reguleren van haar eigen emoties. Zie de scene met de psychiater.

De vaders komen weinig in beeld. Maar als ze in beeld komen zien we hoe de affectregulatie te kort schiet. Schrijnend is het bijvoorbeeld als Mabel door haar vader wordt weg gestuurd wanneer hij zich geen raad weet als zij heel lijfelijk een appel op hem doet: ga maar bij je M zitten, zegt hij. Als Mabel aan haar P vraagt; will you stand up for me,? gaat hij letterlijk staan, snapt haar niet.. en kan zich niet inleven in haar innerlijke wereld.

Van Cassavetes is bekend dat hij problemen had met zijn eigen affectregulatie en zelfregulatie (woedebuien, drankmisbruik) maar de vraag is wat hij in zijn eigen familierelaties reguleert door zijn familie en vrienden de karakters te laten spelen.

Ik hoop dat ik ertoe heb bijgedragen om deze film wat beter te verdragen. De titel van de film is: a woman under the influence. Ik wil afsluiten met de vraag waarom Cassavetes deze titel heeft gekozen? Had de titel niet even goed a man, of children under the influence kunnen zijn? Ik ben benieuwd naar uw gedachten hierover.

Ik kan u geen leuke maar wel een boeiende avond toewensen.